

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Nimfea

A Jászdózsai Pap-erdő (HUHN20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Túrkeve

2014

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Papp László

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Baranyi Tamás

Bocz Renáta

Erdélyi Arnold

Dr. Forgács Zoltán

Harmos Krisztián

Molnár Géza

ifj. Papp László

Pappné Czappán Marianna

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	7
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	12
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.2. Kezelési javaslatok.....	13
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	13
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	24
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	24
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	25
3.2.5. Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1. Agrártámogatások	28
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	28
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	29
3.3.2. Pályázatok	31
3.3.3. Egyéb	31
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	31
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	31
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	32
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	33

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése	35
1.1. Környezeti adottságok	35
1.1.1. Éghajlati adottságok	35
1.1.2. Vízrajzi adottságok	35
1.1.3. Talajtani adottságok	35
1.2. Természeti adottságok	36
1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek	37
1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	43
1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	43
1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok	47
1.3. Területhasználat	47
1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás	47
1.3.2. Tulajdoni viszonyok	47
1.3.3. Területhasználat és kezelés	47
1.3.3.1. Mezőgazdaság	47
1.3.3.2. Erdészet	48
1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat	48
1.3.3.4. Vízgazdálkodás	48
1.3.3.5. Turizmus	49
1.3.3.6. Ipar	49
1.3.3.7. Infrastruktúra	49
1.3.3.8. Egyéb	49
2. Felhasznált irodalom	50
3. Térképek	52

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20044

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	61,98 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő fajok és élőhelyek felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2013. október 31-ével frissített változatát vettük alapul.

1.4.1 A kijelölés alapjául szolgáló élőhelyek

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

- 6250* - Síksági pannon löszgyepek
- 91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*)
- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 91F0* - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

1.4.2 A kijelölés alapjául szolgáló fajok

- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelli lunata*)

1.5. Érintett települések

Jász-Nagykun-Szolnok megye: Jászdózsa

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Helyi jelentőségű védett természeti terület: a tervezési területből a Jászdózsa 095/2 helyrajzi számú rész Pap-erdő néven helyi védettséget élvez, kiterjedés: 5,0233 ha (Jászdózsa Község Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2011.(XI.25.) rendelete a helyi jelentőségű védett természeti terület védettségének fenntartásáról)

Országos ökológiai hálózat: a terület 100%-ban az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosójának része

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- a területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Jász-Nagykun-Szolnok megye területrendezési terve – 10/2011. (IV.29.) rendelet
- Jászdózsa Község a terv készítés időpontjában nem rendelkezik Településrendezési Tervvel és Helyi Építési Szabályzattal

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Körzeti erdőterv: Jászsági erdőtervezési körzet (érvényes: 2010. 01. 01. – 2019. 12. 31.) ügyiratszám: XXIV/1131/19.2010, kelt: 2011. március 3.
- A 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet alapján a területet a Szolnok-Jászsági erdőtervezési körzetbe sorolták. A következő tervezési időpont: 2018.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/1. Szolnok és dél-hevesi apróvadás vadgazdálkodási körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014. február 28-ig (Országos Vadgazdálkodási Adattár)
- Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt. (Kódszám: 16-750510) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényesség: 2017-ig. Kelt: 2007. február 1. Jóváhagyta: Jász-Nagykun-Szolnok Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- Tarna (OHA-001921). 2013. április 2-től 2018. április 1-ig. (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége)

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- 2-11 Tarna alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.10. Közreadta: Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság, 2010. április.

1.7.7. Egyéb tervek

- Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) fajmegőrzési terve – Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A01	földművelés	H	100	Síksági pannon löszgyepek (6250*) Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (9110) Keménynyás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*). Az élőhely eltűnése mellett a jelentős mértékű kemikália terhelés az élőhely átalakulásához, degradációjához vezet.
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	80	Síksági pannon löszgyepek (6250*) Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*). Az élőhely megszűnését okozhatja. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, megnöveli a migrációs veszteséget, rontja a szomszédos, természetközeli élőhelyek állapotát.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	H	100	Síksági pannon löszgyepek (6250*) Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*). Hiányában rövid távon az élőhely szukcessziós változását okozza, hosszú távon a degradációjához és cserjésedéséhez, továbbá a jelölőfajok tápnövényeinek kipusztulásához. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). Cserjésedéshez, a faj tápnövényének visszaszorulásához vezet.
B02.04.	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	100	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas bűvőhelyek számát.
D01.04	vasútvonalak	M	30	Síksági pannon löszgyepek (6250*) A töltésről kimosódó vasoxidok és olajszármazékok bemosódása a vasutat szegélyező élőhelyeken szennyeződést okozhatnak, továbbá a vasúti töltések idegenhonos inváziós fajok megtelepedésére alkalmasak, ahonnan az erős magaszórásnak köszönhetően az élőhelyen is megjelentek.

				Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, megnöveli a migrációs veszteséget, rontja a szomszédos természetszerű élőhelyek állapotát.	
A07	biocid hormonok, használata	termékek, kemikáliák	M	70	<i>Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (91I0) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i>. Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és belső részein is gyomosodást idézhet elő, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.
H05.01	lakossági hulladék	szilárd	L	5	<i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i>. Le nem bomló kommunális hulladék tájképrombolása, nemkívánatos szennyező anyagok talajba és felszíni vizekbe mosódása (pl. vas-oxid, kemikáliák).
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte		H	30	<i>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</i>. Az élőhely talajtani adottságait megváltoztatják (N-többlet, szárítás). A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) árnyékoló hatása jelentős. <i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i>. A faállomány (kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei- és vénic szil) száradásához, lágyszárú szintjének átalakulásához, degradációjához vezet. Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas élőhelyek állapotát.
J02.04.02	árvíz hiánya		M	100	<i>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*)</i>. Az élőhely szárazodásához és fitodiverzitáscsökkenéshez (fajszegényedés), valamint akár az élőhely pusztulásához vezet.

J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	M	20	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
J02.12.02	gátak, árvízvédelmi töltések	M	100	Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (91I0) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*). A faállomány (kocsányos tölgy, magyar kőris, mezei és vénicszil) száradásához, lágyszárú szintjének átalakulásához, degradációjához vezet.
J03.02	élőhelyi-összeköttetések (konnektivitás) csökkenése emberi hatásra	M	50	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Megnöveli a fajok migrációs és diszperziós veszteségét, rontja a kolonizációs lehetőségeket.
J03.02.03	diszperzió akadályozása	M	100	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). metapopulációs kapcsolatai és a diszperziója gátlódik, amely a genetikai diverzitás csökkenéséhez, hosszútávon a faj kipusztulásához vezethet.
K01.03	kiszáradás	H	40	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok szaporodási sikerét, a számukra alkalmas vizes élőhelyek méretét.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	M	5	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>). A faj élőhelyének teljes záródása annak visszaszorulásához vezet.
K02.02	szerves anyag felhalmozódása	M	20	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	80	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek (91I0) Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0*). Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és a belső részein is gyomosodást idézhet elő, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák. Síksági pannon löszgyepek (6250*).

				Pufferzóna hiányában az élőhely szegélyi és belső részein is gyomosodást idézhet elő, ahonnan terjedőképességüknek köszönhetően az élőhelyen is megjelentek az özönfajok, továbbá az élőhely jellemző fajainak visszaszorulását, akár eltűnését okozzák.
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenység miatt	M	50	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Rontja a fajok számára alkalmas vizes élőhelyek állapotát.
J03.02.03	diszperzió akadályozása	H	100	Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>), nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>). Metapopulációs kapcsolatai és a diszperziója gátlódik, amely a genetikai diverzitás csökkenéséhez, hosszútávon a faj kipusztulásához vezethet.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J02.01.03	csatornák, gátak, medencék, mocsarak vagy gödrök feltöltése	M	10	Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>). Csökkenti a fajok számára alkalmas élőhelyek méretét, rontja azok állapotát.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Jászdózsai Pap-erdő kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.

A terület természetvédelmi célkitűzése a közösségi jelentőségű élőhelyek természetközeli állapotának megőrzése és fejlesztése megfelelő tájhasználattal és hagyományos gazdálkodással, továbbá az intenzív mezőgazdasági termelés (szántóföldi növénytermesztés) mérséklésével.

Az erdőszytyepp tölgyes és a keményfa ligeterdő tipikus állományjaiban javasolt az időben folyamatos erdőborítást biztosító gyepter- és cserjeszintet kímélő művelési módra történő átállás, illetve törekedni kell az erdészeti beavatkozások során az idős, odvasodó faegyedek, továbbá a holt faanyag meghagyására.

Természetvédelmi érdekből javasolt a gazdasági erdő helyett véderdő funkciót előtérbe helyezni, illetve a területen megjelent inváziós növényfajok (pl. akác, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

Az erdőterületek és gyepterületek szántóterülettel való érintkezése esetén pufferzóna kialakítása szükséges, míg a szántóterületek degradációs hatásának mérséklése érdekében szükséges azok rét művelési ágba történő átminősítése, lehetőleg helyi fajokból származó propagulummal (maggal, ill. terméssel és/vagy kaszálékkal) való visszagyepesítése.

Javasoljuk a gyepterület jelenlegi állapotát fenntartó vagy fejlesztését kitűző kaszálási és legeltetési rendszerek kidolgozását a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) ökológiai igényeinek figyelembe vételével.

A Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) védelme érdekében in situ és akár ex situ természetvédelmi programot szükséges indítani. A terület további értékes és védett növényfajai is figyelmet érdemelnek, mint gerinctelen fajok tápnövényei vagy mint botanikai értékek. Ilyen fajok a macskahere (*Phlomis tuberosa*), a dunai szegfű (*Dianthus collinus*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) tápnövénye a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*). Élőhelyükön a fajok életmenete szempontjából fontos a megfelelő kaszálási gyakorlat alkalmazása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhely-rekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Kezelési egységek

A 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: a Tarna-folyó mentén emelt árvízvédelmi töltés oldalán húzódó, túlkaszálás miatt kevésbé értékes löszgyepek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY01 Felülvetés nem megengedett.

GY26 Inváziós fás szárúak mechanikus irtása kötelező.

GY79 Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület

szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.

- GY89 10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárazzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárazzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárazzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdni.

(4) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

A ligeterdő (KE-6) és gát közötti terület spontán, őshonos fajokkal való cserjésedésének segítségét javasoljuk, amely az erdő számára védőzónaként hasznosulna, és erdőszyepp fajok megjelenését és megmaradását tenné lehetővé.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs. A Tarna-folyót szegélyező területen található a jelen kezelési egység, így azon erdőtelepítés a vízgazdálkodásról rendelkező 1995. évi LVII. törvény és a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről rendelkező 20/2006 (1/31.) KvVM rendelet alapján nem lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az elszegényedett fajkészletű élőhely fenntartása érdekében a fenti fenntartási javaslatok alkalmazását javasoljuk.

A gyakori kaszálás drasztikus fajszámcsökkenést idéz elő, hatására kipusztulnak a lassú egyedfejlődésű, kevésbé ellenálló fajok. Ennek elkerülésére kisebb intenzitású és a csapadék mennyiségétől függő évi egyszeri vagy kétszeri kaszálást, vagy szélsőségesen kevés csapadék esetében abban az évben a kaszálás elmaradását javasoljuk. A homogenizáció elkerülésére a legmegfelelőbb megoldás a Tarna-folyó két oldalán különböző időben végezni a kaszálást. Kerülendő mindennemű beavatkozás, amely megváltoztathatja a gyepterület szerkezetét (pl. műtrágyázás, tárcsázás). Sürgető feladat a tájidegen inváziós fa- és cserjefajok (pl. gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/) eltávolítása.

KE-2 kezelési egység

- (1) Meghatározása:** a vasútvonal és a Tarna-folyó kereszteződésétől délkeletre található értékes löszgyep fragmentum

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: H5a - Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
- Natura 2000 élőhely: 6250 - Síksági pannon löszgyepek

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Gyepterületekre vonatkozó előírások

- GY28   A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
- GY29   Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
- GY31   A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
- GY80   A gyeptet évente csak egyszer lehet kaszálni.
- GY104   Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
- GY111   A tisztítókaszálás legkorábbi időpontja október 1.
- GY118   Élőhely-rekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Élőhely-rekonstrukcióként a hazai őshonos cserjefajok visszaszorítását, tájidegen fa- és cserjefajok mechanikus irtását javasoljuk.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben az értékes löszgyep fajok miatt erdőtelepítés nem javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Ez az egyik legértékesebb, de sajnos jelentősen becserjésedett gyepfoltja a területnek, melyben a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) és további védett sztyeppfajok fordulnak elő. Legfontosabb feladat – amelyet a HNPI megkezdett az idei évben (2013) – a főként kökény alkotta cserjés megnyitása. Kerülendő a teljes cserjeállomány eltávolítása, mivel a faj a szegélyzónát részesíti előnyben, így inkább azok ligetesítése javasolt. Ennek köszönhetően néhány évente szükséges megismételni ezt a beavatkozást, amelynek szakszerű elvégzéséhez komolyabb gyakorlati botanikusokat (egyetemeink, botanikus kertjeink, nemzeti parkok, így a HNPI munkatársait) javasolnánk. Az élőhely hosszú távú fenntartásához és a cserjésedés visszaszorításához – az élőhely csekély területmérete miatt – évi egyszeri, csapadékos évben június 15-e utáni, száraz évben októberi kaszálást javasolnánk. Addigra a Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) elszórja a magját, és a kaszálással megnyitva a gyeptakarót, a tőleveleit megfelelő mennyiségű fényhez juttatjuk. Komoly cserjesarjadás esetén ajánlható egy őszi, október eleji tisztítókaszálás is. Mindennemű talajbolygatás kerülendő a gyepterületen, a cserjeirtással járó bolygatás a vegetációs időszakon kívül végzendő, mechanikus úton, a taposási kár minimalizálásával.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: cserjésedő sziki kocsordos és réti őszirózsás szikespusztagyeppek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: F3   - Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek

- Natura 2000 élőhely: 1530 - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
GY75	Kaszálás augusztus 1. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY80	A gyepterület évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben az értékes löszgyep fajok miatt erdőtelepítés nem javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési fenntartási javaslatok indoklása

A kezelési egység a kiemelt jelentőségű jelölő állatfaj, a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) és a tápnövényeül szolgáló sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) előfordulása alapján lett lehatárolva. Védelmük és ökológiai igényeik szerinti kezelések élveznek prioritást a területen. Mindkét fajra optimális kezelési módok megválasztása nem egyszerű feladat. A sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományának hosszú távú fenntartása kizárólag alacsony intenzitású kaszálással lehetséges. A kaszálással a nagy mennyiségű fűavar eltávolítása, továbbá a spontán cserjésedés megakadályozás miatt van szükség. A kocsordosok nem megfelelő időben végzett kaszálása meggátolja a termésprodukción, így idővel drasztikus populációcsökkenés indul be, amely a szikibagoly állomány nagyságának csökkenését vonja maga után. A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) petéjét októberben a kocsordok közelében lévő lágyszárú fajok, méghozzá pázsitfűfélék levélhüvelyébe helyezi. Tavasszal kikelve (a tavaszi tarlóégetéssel elpusztulnak a peték!) a hernyók felkeresik a kocsordokat, majd augusztusban berágják magukat a talaj szintje alá, a tápnövényük rizómájába, egészen a főgyökérig. A lepke számára ez az egyetlen időpont (augusztus-szeptember eleje), amikor nem teszünk kárt bennük, ekkor kaszálható a terület, viszont a minden évben ekkortájt végzett kaszálással a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) nem képes termést produkálni. E probléma feloldására a terület egyik felén augusztusi kaszálást javasolunk, abban az évben az élőhely másik részén nem történne beavatkozás, majd a következő évben a terület másik

felének kaszálása zajlana. Ezzel a módszerrel a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) populációja hosszútávon megőrizhető, ugyanakkor a sziki kocsord populáció éves terméshozzájárulásának fele biztosítaná az állomány felújulását, továbbá az élőhely többi, regionálisan ritka őszi kikerics (*Colchicum autumnale*) és védett növényfaja réti ősziróza (*Aster sedifolius*), fátyolos nőszirm (*Iris spuria*) sem károsul. Az élőhely vízháztartásának és gyeptakarójának épségét befolyásoló tevékenységek kerülendők, előbbire példaként a melioráció, utóbbira fogasolás említhető meg. Jól bevált módszer lenne még a szelektív kaszálás, amikor a kaszálásból kihagyjuk a szikikocsord-foltokat, és csak a megfelelő csapadékú években kaszálnák. Ekkor az október végi kaszálással a lágyszárú-termelés és vele az előretörő cserjék – elsősorban a kökény – visszaszoríthatók. A területen megjelenő őshonos cserjefajok gyérítése mellett a tájidegen fajok selyemkóró (*Asclepias syriaca*), gyalogkakác (*Amorpha fruticosa*) drasztikus visszaszorítása szükséges.

KE-4 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** a Tarna folyót kísérő fajszegény, NATURA 2000 élőhelynek nem megfeleltethető mocsárrétek, a víztestet szegélyező nádasok és harmatkákások

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: D34 - Mocsárrétek
- B1a - Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
- B2 - Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Kód   Gyeppterületekre vonatkozó előírások

- GY26   Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező.
- GY82   A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.
- V14   A vízi növényzet és a part menti növényzet irtása (vágás, nádégetés, cserjék kivágása) tilos.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egységben őshonos fajok alkotta puhafa-ligeterdő kialakítása célszerű lenne a vízhez kötődő madárfajok számára, viszont azon erdőtelepítés a vízgazdálkodásról rendelkező 1995. évi LVII. törvény és a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről rendelkező 20/2006 (1/31.) KvVM rendelet alapján nem lehetséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A gyepterület nagy intenzitású kaszálása miatt a gyakori bolygatást jól tűrő fajok nagy aránya jellemző a területen, viszont azok visszaszorítására és értékesebb, természetes társulásokra jellemző növényfajok megtelepedésének elősegítésére évi legfeljebb kétszeri kaszálás javasolható. Az inváziós gyomfajok, mint például a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorítása mechanikusan vagy – szükség esetén – vegyszeres úton szükséges. A folyó szegélyében őshonos fa- és cserjefajok spontán állományait célszerű meghagyni kisebb foltokban, mivel az búvó- és fészkelőhelyül szolgál számos madárfaj számára.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántóföldek

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: T1 - Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szántóterületeken kötelező előírás nincs, de amennyiben az élőhely rekonstrukciója megkezdődik, akkor a 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendeletben megfogalmazott, a NATURA 2000 gyepterületek fenntartását célzó, kötelezően betartandó földhasználati szabályok lesznek érvényesek rá.

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód	Szántóterületekre vonatkozó előírások

SZ13	Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos.

SZ14	A parcella szélein legalább 3 m széles növényvédőszer-mentes táblaszegélyt kell hagyni, ahol szükség esetén mechanikai gyomirtást kell végezni.

SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.

SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.

SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.

SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.

SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.

SZ46	Melioráció tilos.

SZ48	Drénezés tilos.

SZ52	Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel.

SZ61	Magvetést nyár végén vagy ősszel kell elvégezni.

SZ62	Telepítés előtt, valamint a program teljes ideje alatt műtrágya és bármilyen szerves trágya kijuttatása tilos.

SZ63	Tájiidegen fűmagkeverékkel történő vetés tilos.

SZ66	A telepítést követő második évtől évi kétszeri kaszálás (május-júniusban, illetve augusztus-szeptemberben), valamint a kaszálást követő sarjülegeltetés szükséges

az aranyvessző és a nád visszaszorítására, valamint a cserjésedés megakadályozására.

SZ67 Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyepek kialakulásának elősegítése, tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.

SZ68 A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely őshonos cserjékből vagy fákból álló sövény, illetve fasor legyen. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességét, kizárólag mechanikai eszközökkel, biztosítani kell.

Kód Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY81 A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni.

GY118 Élőhelyrekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységbe a terület jelentős hányadát (43,18%) alkotó szántóföldek tartoznak, viszont madárvédelmi szempontból sem indokolt a Natura 2000 területen a fenntartásuk, így szükséges lenne az átminősítésük és gyepterületté való rekonstrukciójuk, hogy ökológiai folyosóként szolgáljanak a természetes élőhelyfoltok között, vagy pufferzónaként védelmezzék a természetes élőhelyeket. Az élőhely-rekonstrukciót a szántóföldi gazdálkodás felhagyását követően, spontán gyepesedéssel, de ebben a természetes fajok magkészletében szegény környezetben inkább az őshonos, a közeli területekről származó vázfajok vetésével lenne célszerű végezni. A megfelelő növényközösség kialakulásához a talajban lévő tápanyagtöbblet elvonása szükséges, amely évi két- vagy háromszori kaszálással érhető el.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs a területen, de amennyiben erdőterület kialakítása történne a szántóterületen, akkor kizárólag őshonos fajok (elsősorban kocsányos tölgy) telepítését javasoljuk, lehetőleg elegyfajokkal (mezei juhar, tatárjuhar, magyar kőris, mezei és vénic szil) együtt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A szántóföldek mélyen benyúlnak a természetes élőhelyekbe, izolációjukat okozzák. A szántóföldek szerepe és a rajtuk folyó gazdálkodás minősége döntő hatással bír, ennek megfelelően javasolt minimálisra csökkenteni a vegyszerhasználatot (műtrágyák és biocid-, főként az általános inszekticid anyagokét) a közösségi jelentőségű gerinctelen jelölőfajok védelme érdekében. A terület vízállapotát befolyásoló tevékenységek kerülendők (pl. belvíz levezetése). A természetes élőhelyekkel érintkező területeken pufferzóna kialakítása szükséges. Ilyen fragmentált tájban a szántóterületeket övező természetes élőlényközösségek hosszú távú fennmaradása kétséges, kizárólag a szántóföldi növénytermesztés felhagyásával és a terület visszagyepesítésével, élőhely-rekonstrukciójával lehetséges (részletesebben a következő bekezdésben).

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: folyóvizeket kísérő és mélyebb területek nádasai

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: B1a - Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Vizes területekre vonatkozó előírások</u>
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás.
V41	A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.
V46	December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.
V50	A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni.
V52	A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.
V60	A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nádasok aratását kizárólag a HNPI-vel való előzetes egyeztetést követően meghatározott időintervallumban végezhető hagyásfoltok alkalmazásával. A nádasok kaszálása, kezelése nem szükséges, viszont a bennük néhol megjelenő inváziós fajok visszaszorítása, megtelepedésük, terjedésük gátlása kiemelten fontos feladat.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: a Tarna folyó víztestében élő hínártársulások

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: Ab - Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete
- Natura 2000 élőhely: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

<u>Kód</u>	<u>Vizes területekre vonatkozó előírások</u>

V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.
V15	Nyílt vízfelületek kotrása nem engedélyezhető.
V25	Horgászvízként és halastóként hasznosítani tilos.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Tarna-folyó hínárvegetációja nem túl gazdag a területen, viszont a természetességi állapotának romlását kialakító környezeti tényezők mérséklése szükséges. A horgászati tevékenység tiltását javasoljuk a területen, mivel az emberi tevékenység a folyót és az azt övező élőhelyek degradációját, szennyezését okozza.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: kemény- és puhafa ligeterdők és sziki tölgyesek, „őshonos cserjések”

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: J6 - Keményfás ártéri erdők
- M3 - Nyílt sziki tölgyesek
- RB - Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők
- P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- Natura 2000 élőhely: 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírások
E03	A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal.
E58	Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőterületek fenntartása indokolt. Az esetleges felújítás során a lágyszárú szint megtartása mellett őshonos, a tájegységre jellemző fafajok telepítése szükséges.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Különleges értéket jelentenek a tájegységben erősen megritkult keményfa ligeterdők, ahogy a Pap-erdő is. Idős faegyedei nagyszámú állatközösségnek – főként odúlakó madaraknak és elhalt egyedeken élő, ún. xilofág rovaroknak – adnak otthont, ezért az élő idős fák mellett a korhadó, lábon álló és kidőlt holtfaállomány meghagyása is kiemelten fontos feladat. A terület értékes lágyszárú szintje (pl. az errefelé ritka odvas keltike) indokolja a gyérítés és véghasználat kizárását, mivel az erősen veszélyeztetné állományukat. Amennyiben az erdészeti beavatkozás elkerülhetetlen, akkor szálalóvágás alkalmazandó. A terület ökológiai fontosságát fokozza, nagyobb fajszerű életközösségek fenntartását teszi lehetővé a kocsányos tölgy dominálta erdő őshonos fafajokkal való elegyessége: magyar kőris, mezei és vénic szille, továbbá őshonos cserjefajokkal, melyek eltávolítása, gyérítése kerülendő, az esetleges gyérítés, felújítás során segíteni kell a megtelepedésüket. Elsősorban a szegélyzónában jelentkező inváziós fajok megtelepedését meg kell gátolni, azok mechanikai módszerekkel, esetleg vegyszeresen – kizárólag pontpermetezéssel – visszaszorítandók.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: telepített nemesnyaras, zárt szikes pusztagyep fajok alkotta lágyszárúsínttel

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNER-kódja: S2 - Nemesnyárasok

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- A Jászsági erdészeti tervezési körzet erdőterve

b) Előírás-javaslatok

<u>Kód</u>	<u>Erdőterületekre vonatkozó előírások</u>
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E67	Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyepek) történő hasznosítása.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírások
GY118	Élőhelyrekonstrukció.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Elsődlegesen a nemesnyaras lágyszárú szintjének megóvása mellett a nyárfaegyedek eltávolítása ajánlott, amely jelentősen megnövelné a szomszédos szikespusztagyep területét.

Másodsorban a kanadai nyárfa állomány lecserélése szükséges őshonos, a tájegységre jellemző fajokra.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A terület gyepként való rekonstrukciója javasolt, de amennyiben erdőterületként történne a további hasznosítása, abban az esetben a kanadai nyárfa állomány lecserélése szükséges őshonos, a tájegységre jellemző fajokra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységet kijelölő nemesnyaras zárt lágyszárú szintje sok elemében közös a természeti értékekben gazdag szomszédos szikes pusztagyep vázfajaival, így indokolt az élőhely átalakítása, fásszáruinak letermelése, gyep művelési ágba való átvétele és a kocsordos szikespusztagyeppelel (KE-3) együtt kezelése. Néhány (1-2) faegyed maghagyása indokolt ülő- vagy pihenőfaként a vonuló és állandó madarak számára. A faegyedek letermelését a talaj- és lágyszárú szint minimális bolygatása mellett szükséges elvégezni. A tuskók sarjadását a vágásfelület pontpermetezésével javasolt megakadályozni.

KE-10 kezelési egység

(1) Meghatározása: vasúti töltés őshonos és tájidegen fa- és cserjefajokkal és a vasúti töltés melletti gyepsáv

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek ÁNÉR-kódja: RDb - Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A 269/2007. (X. 18.) Korm. Rendelet tartalmazza a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának kötelezően betartandó földhasználati szabályait.

b) Önkéntesen vállalható előírás javaslatok

Kód   Gyepterületekre vonatkozó előírások

GY28   A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.

Kód   Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok

E68   A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E69   Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fásszáru fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

A kezelési egységben élőhelyfejlesztésre nem teszünk javaslatot.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslatunk nincs a kezelési egységben.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egységben gazdálkodáshoz nem köthető kezelési és fenntartási javaslatot nem teszünk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A vasúti töltés oldala sztyepp- és erdőssztyeppfajok számára ideális élőhely, biztosítani szükséges ezeken az őshonos cserjefajok ligetes, esetleg cserjementes gyepfoltjait. A tájidegen inváziós fajok mechanikus, ritkán vegyszeres visszaszorítása szükséges a területen.

3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok a kezelési egységek (KE-1, KE-2, KE-3, KE-5, KE-9) szerint kerültek kifejtésre.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A **Janka-tarsóka** (*Thlaspi jankae*) hosszú távú megőrzése érdekében az élőhelyül szolgáló löszgyeppfragmentum épségének biztosítása kiemelő cél, emellett pufferzóna kialakítása szükséges a szántóföld degradációs hatásainak enyhítésére. Megoldandó az élőhely bővítése a déli oldalról határos szántóterület átminősítésével és rekonstrukciójával, amely a szomszédos gyepterülethez hasonló fajkészletűvé alakítását jelentené. Az élőhelyen és az egész Natura 2000 területen megjelent inváziós fajok visszaszorítása nemcsak a tarsóka, hanem az összes közösségi szempontból fontos jelölőfaj fennmaradása érdekében megkerülhetetlen. Amennyiben a veszélyeztető tényezők hatásának mérséklését követően is drasztikus populációméret csökkenés áll fenn, akkor ex situ, élőhelytől távoli védelemben (botanikus kerti vagy egyéb gyűjteményeskerti anyatelepek létrehozása és abból való visszatelepítésben is) szükséges részesíteni a fajt.

A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) védelmében elsősorban az élőhelyének és vele együtt a kizárólagos tápnövényének, a sziki kocsordnak fennmaradását kell biztosítani a cserjésedés megfékezésével, továbbá a megfelelő időben és módszerrel végzett kaszálással (lásd. Kezelési javaslatok fejezet, KE-3 Kezelési egység).

A **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) és a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) védelme érdekében megfogalmazott intézkedések:

- Javasolt a terület időszakos vízü élőhelyeinek (holtág, mocsarak, kubikgödrök) megőrzése, a terület hidrológiai viszonyait negatívan érintő vízelvezetések mellőzése. Fontos az erdős és cserjés élőhelyek (különösen a vizek közelében) megtartása, természetességi állapotuk javítása (inváziós fajok visszaszorítása, holt fa mennyiségének növelése). Indokolt a szántóterület kiterjedésének lehetőség szerinti csökkentése, illetve környezetkímélő szántóföldi gazdálkodás folytatása. Javasolt az időszakos víztestek körül legalább 5 méter széles szántatlan (kaszálással kezelt vagy fás szárúakkal borított) pufferzóna kialakítása. Feltétlenül ajánlott a MÁV-val egyeztetve a vasútról beérkező szennyeződések (elsősorban gyomirtószerek) minimalizálása.
- A fásszárú vegetációtól túlzottan árnyékolttá váló, illetve mocsári növényzettől sűrűn benőtt vizes élőhelyeken indokolt a növényzet részleges és időnként megismételt

visszaszorítása. Szintén indokolt lehet a feltöltődő vizes élőhelyek részleges kotrása, illetve egyes – egyéb jelentős fajok szempontjából kevésbé értékes – mederrészek kimélyítése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Natura 2000 jelölőfajok monitorozására tett javaslataink (lásd alább) a Nemzeti Biodiverzitás monitorozó Rendszer (NBmR) módszerein alapulva a helyi körülmények között módosítva adtuk meg.

A **Janka-tarsóka** (*Thlaspi jankae*) populációméret-csökkenésének legalább öt éven keresztüli évi rendszerességgű, majd ötévenkénti egyedszámlálása indokolt, emellett populációdinamikai vizsgálatok elvégzése is szükséges lehet.

E növényfaj szaporodásbiológiájának feltárására kutatási irányokat adnánk meg. A tarsóka megporzását – feltehetőleg a rokonfajaihoz hasonlóan - rovarok végzik, így ezen beporzófajok felkutatása és azok populációméret-változásának felmérése is elengedhetetlen. Ezt, a tarsókák a virágzási időszakában (április) lenne célszerű végezni a viráglátogatók meghatározásával és számlálásával, majd a termésérés időszakában a magprodukció-vizsgálattal. Mindezen felvételezések elvégzése és összehasonlítása szükséges egy vagy több másik, növekvő populációméretű tarsóka állományban is.

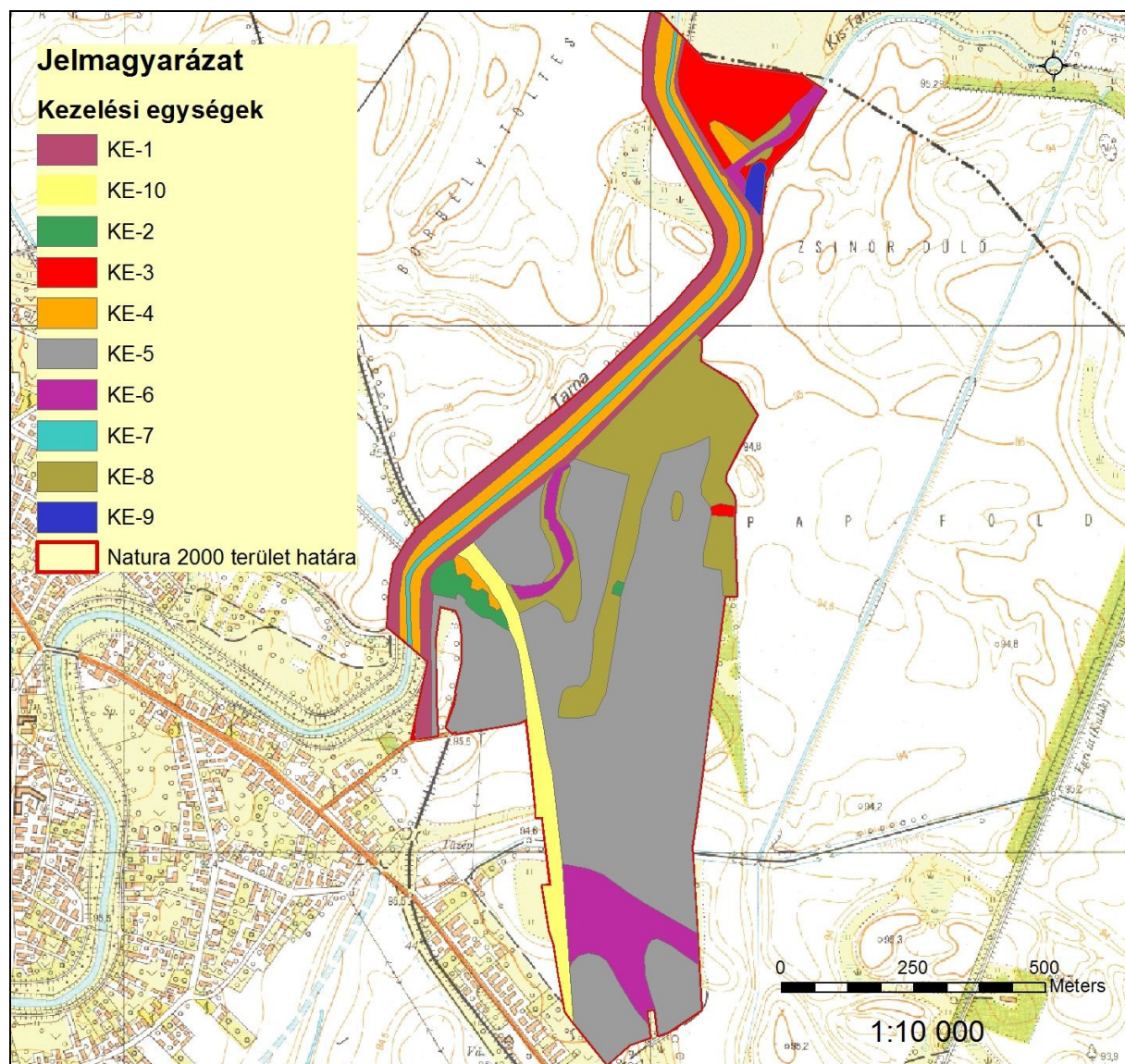
A **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii lunata*) populációméret változásának vizsgálatához évenkénti ún. „hernyórágás nyom felmérés” szükséges. Augusztustól a kocsordok tövéénél található tenyérnyi nagyságú, világossárga, faforgácszerű halmok számlálása szükséges. Ezeket az ürülékkupacokat a hernyók a gyökérrágás idején felnyomják a talaj szintje fölé. Mivel meglehetősen kisméretű a kocsordos pusztagyep, így az élőhely teljes területén érdemes felmérni az összegyedyszámot.

A jelölő **kétéltű fajok** monitorozását optimális esetben évente, minimálisan ötévente megismételt, standardizált mintavételezéssel indokolt elvégezni. Mindkét faj esetén rendkívül nehéz a valós egyedszámot megbecsülni, az egyedszám több nagyságrendet elérő fluktuációja pedig az eredmények értékelhetőségét nehezíti. A javasolt mintavételi helyek a déli mocsárfolt, a holtág és az északi kubikgyödrök. A **dunai tarajosgőte** (*Triturus dobrogicus*) esetén palackcsapdázás, valamint transzekt mentén végzett peteszámolás, a **vöröshasú unka** (*Bombina bombina*) esetén akusztikus, valamint transzekt mentén végzett vizuális felmérés a javasolt módszer.

A **mocsári teknős** (*Emys orbicularis*) előfordulásáról szintén indokolt, rendszeres sáv menti vizuális mintavételezéssel információkat gyűjteni, lehetőség szerint összekapcsolva a kétéltű fajok monitorozásával.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2013.06.25.).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Jászdózsai Pap-erdő (HUHN20044) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül helyi jelentőségű védett természeti terület a Pap-erdő 5 hektáros területe, melyre a Jászdózsa Község 12/2011.(XI.25.) rendelete is vonatkozik.

Ezen túl a terület egyes részei az országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetének részei is egyben (ld. 1.6. fejezet).

A terület 93%-a magántulajdon, 7%-a mezőgazdasági termelősövetkezet tulajdona. A magántulajdonú területek több tulajdonos között oszlanak meg. Ugyanakkor a nagyon sok tulajdonos által érintett osztatlan közös tulajdon a területen nem jellemző.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 területe az alábbi azonosítóval jelzett fizikai blokkokban található:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	NATURA 2000 érintettség (ha)	KAT
U995U-J-10	4.15	3.13	-
UAYKW-Q-10	7.71	0.00	-
U0JCW-Q-10	83.95	78.66	-
U14CW-C-10	1,68	0,00	-
U17YW-3-10	1,98	0,00	-
UAP5U-Y-10	3.22	0.00	-
U1ACW-K-10	11.17	8.60	-

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el.

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályozza. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses

hasznosítás esetén 77 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 40 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 85 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálós hasznosítás esetén 48 EUR/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 területen található, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrézset területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet)

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb

földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Jászdózsai Pap-erdő fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszátlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalat alapján ösztönzik a területhasználat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhely-fejlesztési élőhely-rekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök (pl.: MTÉT rendszeren belül a szántóföldként hasznosítható területeken a Szántóföldi növénytermesztés madár- és apróvad élőhely-fejlesztési előírásokkal célprogram; a nedves, belvizes szántóterületeken Szántóföldi gazdálkodás gyepgazdálkodássá alakításának célprogramja ajánlható)

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg,

ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

Az elsősorban pályázati forrásból (KEHOP, LIFE) finanszírozható projektek indítására vagy abban való részvételre nyílna lehetőség leginkább. Az érintett 1530, 6250 91I0, 91F0 élőhelytípus mindegyike kiemelt közösségi jelentőségű, ami LIFE programban magasabb, 75%-os uniós társfinanszírozást tesz lehetővé.

3.3.3. Egyéb

Gyakorlati természetvédelmi feladatokra (szemétszedés, inváziós fajok irtása, cserjeirtás) javasolt lenne önkéntesek vagy a közmunkaprogram bevonása.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv készítése során folyamatos kapcsolattartás történt a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen interjúk készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Jászdózsza).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változata elérhető volt a projekt honlapján.
3. A terv egyeztetési fóruma előtt, telefonos és e-mailes kapcsolatfelvétel történt a fent említett címzettekkel kívül a falugazdással, gazdálkodókkal, a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság) és a zöldhatósággal (Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség) is. A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mail-es megkeresés után kifüggesztették a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv első változatának megvitatása

1. Fórum (2013. december 10. Jászdózsza, résztvevők száma: 8 fő): A fent részletezett tájékoztatási lépések után következett az egyeztető falufórum. A terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján egy fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javulhat a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot fog tükrözni), de növekedhet a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaság, a falugazdász és a hivatalos szervek: az Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és az Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.

2. Terepbejárás (2013. december. 10. Jászdózsai, résztvevők száma: 8 fő): a falufórum után a terepbejárás következett, amely során személyesen meg lehetett tekinteni a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat. A terepbejárást a kJTt természetvédelmi őr vezette, a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület az elhangzottakról jegyzőkönyvet készített, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is (ezzel a lehetőséggel az önkormányzat élt). Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt honlapján, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20044.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Jászdózsai Pap-erdő Natura 2000 területtel érintett település (Jászdózsa) képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók,
3. a kJTt területén működő vadásztársaság (Tarnamenti-2000 Mezőgazdasági Termelő Szolgáltató és Kereskedelmi Zrt.) képviselői,
4. falugazdászok,
5. Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság,
6. Észak-Magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
8. halgazdálkodási társaság (Közép-Tisza-Vidéki Horgászegyesületek Szövetsége).

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A kezelő és hatósági szervezetek és magánszemélyek közül nem jelent meg mindenki az egyeztető fórumon, vagy nem nyilvánított véleményt. Viszont az alábbi táblázatban összegyűjtött, beérkezett vélemények a terv végső változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan?
Jászdózsa település képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon megjelentek (jegyzőkönyv), e-mailben	igen	véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette a kezelési javaslat kialakításánál (KE-2 - cserjeirtás, KE-8 és KE-9 – idegenhonos fafaj irtása)
Helyi gazdálkodók	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Vadásztársaság (Tarnamenti-2000 MgT. Zrt.	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Falugazdász	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	e-mail, levél	igen	a meder, a hullámtér és az árvízvédelmi töltésre vonatkozó javaslataikat a szakmai tervező a Natura 2000 célokkal összeegyeztetve építette bele a tervbe
Észak-Magyarországi Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette a kezelési javaslat kialakításánál (KE-2 - cserjeirtás, KE-8 és KE-9 – idegenhonos fafaj irtása)